

Udskriftsdato: 30. december 2025

CIR1H nr 9611 af 23/06/2023 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Forbrydelser mod den offentlige myndighed (§ 119, stk. 4 og § 124, stk. 1-6)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 9366

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Forbrydelser mod den offentlige myndighed (§ 119, stk. 4 og § 124, stk. 1-6)

1. Overblik og tjekliste

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

Efter straffelovens § 124, stk. 5, 1. pkt., straffes den, der – som anholdt, fængslet eller forvaringsdømt – uretmæssigt besidder en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr i et arresthus eller lukket fængsel. Tilsvarende straffes – efter straffelovens § 124, stk. 5, 3. pkt. – en varetægtsarrestant, der som frihedsberøvet i institution mv. uden for kriminalforsorgen uretmæssigt besidder en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr.

Aflytning af en varetægtsarrestants eller indsats telefon

Der kan forekomme særlige situationer, hvor politiet som led i efterforskningen af en konkret straffesag ønsker at foretage aflytning af en telefon, som en indsat i strid med bestemmelsen er i besiddelse af, eller som en anden person medtager for at lade den komme i en indsats besiddelse.

I givet fald vil det dreje sig om situationer, hvor et hensyn til at håndhæve kriminalforsorgens regler findes at måtte vige for et afgørende hensyn til at opklare alvorlig kriminalitet.

I en sådan sag skal anklagemyndigheden ikke efterfølgende rejse tiltale for overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 5, idet der i givet fald ikke vil være tale om et strafbart forhold, jf. herved udtrykket ”uretmæssigt”. Ved ikke at kriminalisere sådanne særlige tilfælde undgås det også, at myndighedernes adfærd i en sag af den nævnte karakter eventuelt kunne siges at udgøre medvirken til at begå et strafbart forhold, og herunder rejse spørgsmål i forhold til retsplejelovens § 754 a - 754 e (agentvirksomhed).

Se herom forarbejderne til lov nr. 527 af 6. juni 2007 (lovforslag nr. L 201 af 28. marts 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.10.). Det bemærkes, at § 124, stk. 4, er blevet til § 124, stk. 5, ved lov nr. 466 af 29. april 2019 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffniveauet for flugt og medvirken til flugt fra lukkede fængsler og arresthuse).

Når politiet har foretaget aflytning af en mobiltelefon, som en varetægtsarrestant eller indsat har haft adgang til, skal politiet orientere kriminalforsorgen om, at den pågældende har haft adgang til mobiltelefonen. Orientering af kriminalforsorgen skal ske, når aflytningen er nedtaget – eller i hvert fald senest samtidig med, at den pågældende i medfør af bestemmelsen i retsplejelovens § 788 bliver orienteret om aflytningen. I de tilfælde, hvor retten i medfør af § 788, stk. 4, har truffet afgørelse om, at den pågældende ikke skal modtage underretning, skal kriminalforsorgen ligeledes orienteres. Det skal dog i disse tilfælde tilkendegives over for kriminalforsorgen, at vedkommende ikke må gøres bekendt med, at der har fundet aflytning sted.

Når en varetægtsarrestant besidder en mobiltelefon

Når det konstateres, at en arrestant har været i besiddelse af en mobiltelefon, og anklagemyndigheden skønner, at den pågældendes fornyede besiddelse af en mobiltelefon kan bringe efterforskningen i fare,

skal anklagemyndigheden være særligt opmærksom på, om arrestantens besiddelse af mobiltelefonen giver anledning til – hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt – at nedlægge påstand om, at den fortsatte varetægtsfængsling sker i isolation i medfør af retsplejelovens § 770 a.

Se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Varetægtsfængsling i isolation, pkt. 3.1.

Efterforskning i sager om overtrædelse af straffelovens §§ 119, § 119 a, § 119 b og 121

Se de særlige retningslinjer for politiets efterforskning og sagsbehandling i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Chikane, trusler og vold mod offentligt ansatte mv. (§ 119, § 119 a, § 119 b, § 121 og § 266), pkt. 2.

3. Forberedelse

4. Jura

4.1. Straffelovens § 119, § 119 a og § 119 b

4.1.1. § 119, stk. 1, § 119 a og § 119 b

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Chikane, trusler og vold mod offentligt ansatte mv. (§ 119, § 119 a, § 119 b, § 121 og § 266), pkt. 4.1.1., 4.1.2., 4.2.1. og 4.2.2.

4.1.2. § 119, stk. 4 - Hindring af myndighedsudøvelse

Efter straffelovens § 119, stk. 4, 1. pkt., straffes den, der lægger den personkreds, der er omfattet af § 119, stk. 1, hindringer i vejen for udførelsen af deres tjeneste eller hverv. Bestemmelsen tager bl.a. sigte på situationer, hvor politi og brandvæsen mv., forhindres i at udføre deres arbejde, herunder navnlig tilfælde, hvor centrale dele af myndighedsudøvelsen mv. hindres i at blive udført frit og sikkert, og hvor hindringen kan medføre alvorlige følger for mennesker og ejendom.

Et indgreb i centrale dele af myndighedsudøvelsen kan f.eks. være hindring af politiets adgang til at foretage ransagning af et tilholdssted for en rockergruppe eller bande, hvor der er en mistanke om, at der opbevares skydevåben. Hindringen kan f.eks. bestå i, at indgangen til tilholdsstedet spærres. Et andet eksempel er tilfælde, hvor politi og brandvæsen mv. forhindres i at nå frem til brændende huse eller nødlidende personer med vejblokader eller ”fysiske blokader”.

Se nærmere herom lov nr. 501 af 12. juni 2009 (lovforslag nr. L 211 af 29. april 2009 - de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2.).

Det kan derudover være en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 4, 1. pkt., hvis chikanøs kørsel med et motorkøretøj anvendes for at forhindre politiet i at eftersætte andre biler. Det anses som chikanøs kørsel at lægge hindringer i vejen for politiet med et motorkøretøj, f.eks. i forbindelse med politiets eftersætning af en anden bil, hvor politiet derved bliver hindret i at efterforske forbrydelser og eventuelt pågribe gerningsmænd. Der henvises i den forbindelse til forarbejderne til lov nr. 290 af 27. februar

2021 (L 141 af 20. januar 2021, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.3). Der henvises i øvrigt til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Færdsel – Vanvidskørsel.

4.1.3. § 119, stk. 4 - Grov forstyrrelse af den offentlige orden

Efter straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt., skal det anses for en skærpende omstændighed, hvis forholdet er begået, mens eller i umiddelbar forlængelse af, at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted. Udtrykket ”grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted” skal forstås i overensstemmelse med straffelovens § 134 a. Se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Offentlig orden – Forbrydelser mod den offentlige orden og fred (§§ 133-143).

Bestemmelsen i straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt., kan anvendes, selvom den pågældende ikke har været egentlig deltager i urolighederne og dermed ikke kan straffes for overtrædelse af straffelovens § 134 a. Er dette imidlertid tilfældet, straffes i sammenstød for overtrædelse af begge bestemmelser, jf. straffelovens § 88. Det er en betingelse for anvendelse af straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt., at gerningsmanden har haft forsæt med hensyn til, at der har foregået en sådan forstyrrelse af den offentlige ro og orden.

Bestemmelsen finder kun anvendelse, hvis der er en tidsmæssig og geografisk sammenhæng mellem overtrædelsen og den grove forstyrrelse af den offentlige ro og orden, f.eks. hvor en større gruppe personer forsøger at hindre politiets arbejde, inden der er opstået sådanne uroligheder, og som fortsætter hermed, mens der i området foregår grov forstyrrelse af den offentlige ro og orden. Omfattet er desuden forhold, der begås i umiddelbar forlængelse af sådanne uroligheder, f.eks. hvis personen på vej væk fra stedet, hvor urolighederne er blevet opløst af politiet, forsøger at lægge hindringer i vejen for politiets arbejde i tilstødende gader mv.

Den nærmere fastlæggelse af det område, hvor der i en given situation foregår uroligheder, beror på en konkret vurdering bl.a. af urolighedernes omfang og udstrækning og af de geografiske forhold det pågældende sted.

Bestemmelsen omfatter ikke kun de gader, pladser, torve mv., hvor der foregår uroligheder, men også gader mv., som støder op til det sted, hvor urolighederne foregår, og som f.eks. kan anvendes som adgangs- eller flugtveje til og fra stedet. Bestemmelsen omfatter således f.eks. tilfælde, hvor en gruppe personer i en gade, som støder op til en plads, hvor der foregår omfattende uroligheder, forsøger at hindre politiet i at komme frem til pladsen eller forsøger at hindre politiet i at forfølge og anholde uromagere, som via de tilstødende gader forsøger at stikke af fra pladsen.

I de tilfælde, hvor urolighederne flytter sig løbende - afhængig af hvor uromagerne bevæger sig hen inden for et bestemt område, f.eks. et bestemt kvarter, omkring nogle boligblokke, eller omkring et bestemt bygningskompleks - vil som udgangspunkt hele området omkring f.eks. boligblokkene eller bygningskomplekset være omfattet af straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt. Bestemmelsen omfatter derimod ikke andre overtrædelser, der sker i samme by eller bydel uden en nær geografisk sammenhæng med det sted, hvor urolighederne foregår, uanset hvad motivet måtte være for overtrædelsen.

Se nærmere herom forarbejderne til lov nr. 1107 af 1. december 2009 (lovforslag nr. L 49 af 29. oktober 2009, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.2.).

4.2. Straffelovens § 121

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Chikane, trusler og vold mod offentligt ansatte mv. (§ 119, § 119 a, § 119 b, § 121 og § 266), pkt. 4.1.3.

4.3. Straffelovens § 124

4.3.1. § 124, stk. 1

Efter straffelovens § 124, stk. 1, er det strafbart som anholdt eller fængslet at flygte.

Det samme gælder for personer i forvaring, frihedsberøvede i institutioner, fodlænkeafsonere mv., jf. § 124, stk. 6.

Bestemmelsen gælder ikke udlændinge, som er varetægtsfængslet efter hjemrejselovens § 14 eller er frihedsberøvet efter udlændingelovens § 36 eller hjemrejselovens § 16, jf. § 124, stk. 1, 2. pkt.

Uden for bestemmelsen falder bl.a. også personer, der i medfør af straffelovens §§ 68-69 er dømt til anbringelse i hospital for sindslidende eller i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, jf. forarbejderne til lov nr. 382 af 6. juni 2002 (lovforslag nr. L 140 af 27. februar 2002, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.1.).

Der straffes for overtrædelse af 124, stk. 1, i sammenstød med straffelovens §§ 119, 244-246 og 266, hvis flugten har fundet sted under anvendelse af trusler eller vold, jf. forarbejderne til lov nr. 382 af 6. juni 2002 (lovforslag nr. L 140 af 27. februar 2002, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.4.).

4.3.2. § 124, stk. 5

Det bemærkes, at § 124, stk. 4, er blevet til § 124, stk. 5, ved lov nr. 466 af 29. april 2019 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffniveauet for flugt og medvirken til flugt fra lukkede fængsler og arresthuse).

Personer omfattet af bestemmelsen

Efter straffelovens § 124, stk. 5, 1. pkt., er det strafbart for den, der er anholdt, fængslet eller forvaringsanbragt i et arresthus eller lukket fængsel, uretmæssigt at besidde en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr. Det samme gælder for udlændinge, som er varetægtsfængslet i et arresthus eller lukket fængsel efter reglerne i hjemrejselovens § 14..

Bestemmelsen om straf for uretmæssig besiddelse af mobiltelefon mv. omfatter også en varetægtsarrestant, der er frihedsberøvet i institution mv. uden for kriminalforsorgen, jf. straffelovens § 124, stk. 5, 3. pkt.

Bestemmelsen i 3. pkt. omfatter personer, som i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3 eller 4, er surrogatvaretægtsfængslede. Det vil være

- unge under 18 år, der er varetægtsfængslet i surrogat på en sikret døgninstitution,

- personer, der er varetægtsfængslet i surrogat på en psykiatrisk afdeling og
- varetægtsarrestanter, som i medfør af retsplejelovens § 777 er overført til fuldbyrdelsesanstalt mv. uden for kriminalforsorgen.

Herudover omfatter bestemmelsen varetægtsarrestanter, som i medfør af retsplejelovens § 770, stk. 2, af helbredsmæssige grunde er anbragt uden for varetægtsfængsel.

Personer, der ikke er omfattet af bestemmelsen

Uden for straffelovens § 124, stk. 5, 1. og 3. pkt., falder personer, der i medfør af straffelovens §§ 68-69 er dømt til anbringelse i hospital for sindslidende eller i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, jf. forarbejderne til lov nr. 527 af 6. juni 2007 (lovforslag nr. L 201 af 28. marts 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.3.) og forarbejderne til lov nr. 170 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 80 af 9. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.2.).

Derudover er udlændinge, som er frihedsberøvede i et arresthus eller lukket fængsel i medfør af udlændingelovens § 36 eller hjemrejselovens § 16, ikke omfattet af straffelovens § 124, stk. 5.

Uden for straffelovens § 124, stk. 5, 3. pkt., falder desuden

- unge under 18 år, der er frihedsberøvet som led i fuldbyrdelse af en strafferetlig afgørelse, herunder de unge, der afsoner fængselsstraf på en sikret døgninstitution,
- unge, der har ophold på en sikret afdeling som følge af en ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a,
- unge, der er anbragt på sikrede afdelinger af sociale årsager, uanset at disse uretmæssigt måtte være i besiddelse af en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr som følge af administrative regler fastsat ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

Medvirken

Strafansvar efter § 124, stk. 5, 1. eller 3. pkt., omfatter også medvirken efter straffelovens § 23. Bestemmelsen om uretmæssig besiddelse af mobiltelefon mv. skal således anvendes over for den, som overdrager en mobiltelefon mv. til en arrestant eller indsat i et arresthus eller lukket fængsel eller til en person, der er varetægtsfængslet i en institution mv. uden for kriminalforsorgen.

Medvirken (eller forsøg på medvirken) til en arrestants eller indsats uretmæssige besiddelse vil f.eks. kunne foreligge, hvis en person kaster en mobiltelefon ind over muren til et arresthus eller et lukket fængsel, eller hvis en person sender en mobiltelefon med posten til en indsat.

Besøgende og andre personer

Efter straffelovens § 124, stk. 5, 2. pkt., straffes besøgende eller andre personer, som uretmæssigt medtager en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr i et arresthus eller lukket fængsel. Strafansvaret er ikke betinget af, at f.eks. en besøgende har haft forsæt til at overdrage en medbragt mobiltelefon til en indsat.

Bestemmelsen omfatter alle ikke-indsatte, som f.eks. ansatte i arresthuse eller lukkede fængsler, pårørende, forsvarere, præster, vagtlæger og journalister. Se herom forarbejderne til lov nr. 527 af 6. juni 2007

(lovforslag nr. L 201 af 28. marts 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.4.) og forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.2.3.).

Straffelovens § 124, stk. 5, 2. pkt., omfatter ikke besøgende mv. til varetægtsarrestanter, der er frihedsberøvet i institution mv. uden for kriminalforsorgen, jf. straffelovens § 124, stk. 5, 3. pkt. Denne persongruppe kan alene straffes efter de almindelige regler om medvirken, jf. nedenfor.

Det er forudsat i forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016, at kriminalforsorgen fastsætter administrative regler om, i hvilket omfang blandt andet ansatte, forsvarere og andre besøgende samt eksterne håndværkere retmæssigt kan medtage f.eks. mobiltelefoner i arresthuse og lukkede fængsler (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de specielle bemærkninger til § 2).

Uretmæssig besiddelse

Der er tale om uretmæssig besiddelse, når den pågældende har mobiltelefonen mv. på sig eller opbevarer mobiltelefonen mv. i sit opholdsrum, i sit skab eller andre steder, den pågældende har rådighed over. Der kan afhængig af omstændighederne også være tale om besiddelse, selv om udstyret er gemt på institutionens fællesareal. Det følger af forarbejderne, at selv en meget kortvarig besiddelse af udstyret er strafbar.

For så vidt angår surrogatvaretægtsfængslede er besiddelsen af mobiltelefonen mv. uretmæssig, når varetægtsarrestanten besidder mobiltelefonen, og f.eks.:

- når det efter institutionens regler ikke er tilladt for den pågældende at have en mobiltelefon mv. eller
- når den pågældende er undergivet besøgs- og brevkontrol og derfor ikke må være i besiddelse af en mobiltelefon mv.

Se nærmere herom i forarbejderne til lov nr. 170 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 80 af 9. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.1.3. og pkt. 2.2.3.).

Kommunikationsudstyr omfattet af bestemmelsen

Straffelovens § 124, stk. 5, omfatter mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr, hvilket f.eks. er satellittelefoner, (håndholdte) computere og personsøgere, trådløse telefoner og trådløse headset, der sætter besidderen i stand til at kommunikere via en enhed, der er tændt i det omgivende område, ligesom visse tv-spil (såkaldte spillekonsoller) også vil kunne være omfattet.

Besiddelse af tilbehør eller enkelte dele af kommunikationsudstyret, herunder f.eks. et batteri til en mobiltelefon, en enhed, der kan oplade et sådant batteri, eller et sim-kort, der etablerer forbindelsen fra en mobiltelefon, kan straffes som forsøg, hvis det kan bevises, at der foreligger forsæt til at overtræde straffelovens § 124, stk. 5, jf. forarbejderne til lov nr. 527 af 6. juni 2007 (lovforslag nr. L 201 af 28. marts 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.8.).

5. Straf og andre retsfølger

5.1. Strafpåstande ved overtrædelse af straffelovens § 119, § 119 a og § 119 b

5.1.1. § 119, stk. 1, § 119 a og § 119 b

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Chikane, trusler og vold mod offentligt ansatte mv. (§ 119, § 119 a, § 119 b, § 121 og § 266), pkt. 5.1.1., 5.1.2. og 5.2.

5.1.2. § 119, stk. 4

I mindre grove sager, f.eks. hvor en person modsætter sig anholdelse, skal anklagemyndigheden i førstegangstilfælde nedlægge påstand om en bøde på 1.200 kr., jf. forarbejderne lov nr. 501 af 12. juni 2009 (lovforslag nr. L 211 af 29. april 2009, de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2).

Straffelovens § 119, stk. 4, 1. pkt.

I sager om chikanøs kørsel, hvor en person lægger hindringer i vejen for politiet, f.eks. ved politiets efter-sætning af en anden bil, skal anklagemyndigheden i førstegangstilfælde nedlægge påstand om ubetinget fængsel i 20 dage, jf. straffelovens § 119, stk. 4, 1. pkt. Der henvises i øvrigt til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Færdsel - Vanvidskørsel.

Hvis lovovertrædelsen er af organiseret karakter, herunder begået af flere i forening eller som led i omfattende kriminalitet, vil dette kunne indgå som en yderligere skærpende omstændighed ved straffens fastsættelse, jf. straffelovens § 81, nr. 2 og 3. Det samme gælder, hvis forholdet er begået mens eller i umiddelbar forlængelse af, at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted, jf. straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt. Der henvises til forarbejderne til lov nr. 290 af 27. februar 2021 (L 141 af 20. januar 2021, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.3).

Anklagemyndigheden skal derudover nedlægge påstand om ubetinget frakendelse af førerretten efter færdselslovens § 126, stk. 1, nr. 13. Frakendelsen skal efter færdselslovens § 128, stk. 2, være mindst 3 år, jf. forarbejderne til lov nr. 534 af 27. marts 2021 (L 127 af 16. december 2020, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.3). Der henvises i øvrigt til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Færdsel - Frakendelse af førerretten (fl §§ 125-133).

Straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt.

I førstegangstilfælde ved overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 4, 2. pkt., skal anklagemyndigheden som udgangspunkt nedlægge påstand om 40 dages fængsel, jf. forarbejderne til lov nr. 1107 af 1. december 2009 (lovforslag nr. L 49 af 29. oktober 2009, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.2.).

Et eksempel på en overtrædelse, der bør medføre en straf i dette niveau, er en situation, hvor en større gruppe personer, mens der i området foregår omfattende forstyrrelse af den offentlige ro og orden, ”hæfter sig sammen” for at blokere adgangsveje mv. og således hindrer politiets, brandvæsnet eller ambulancetjenestens arbejde. Et andet eksempel er den situation, hvor en større gruppe personer i fællesskab forsøger at hindre politiet i at anholde dem ved f.eks. at holde fast i hinanden.

Der kan foreligge formildende omstændigheder, hvis der alene er tale om en enkelt person, som i periferien af et område, hvor der er uroligheder, uafhængig af andre hold, er fast i en lygtepæl for at undgå anholdelse.

5.2. Strafpåstande ved overtrædelse af straffelovens § 121

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Chikane, trusler og vold mod offentligt ansatte mv. (§ 119, § 119 a, § 119 b, § 121 og § 266), pkt. 5.3.

5.3. Strafpåstande ved overtrædelse af straffelovens § 124

5.3.1. § 124, stk. 1

Strafpåstanden i førstegangstilfælde skal som udgangspunkt være ubetinget fængsel i 30 dage.

Det skal dog anses som en skærpende omstændighed, hvis der er tale om, at flere flygter i forening, eller hvis flugten har været nøje planlagt.

Se herom forarbejderne til lov nr. 382 af 6. juni 2002 (lovforslag nr. L 140 af 27. februar 2002, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.4.).

Ved lov nr. 152 af 18. februar 2015 blev reglerne om samfundstjeneste ændret. Der er ikke i forarbejderne til lovændringen taget særskilt stilling til anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel i sager om overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 1.

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden i sager om overtrædelse af § 124, stk. 1, indtil videre som udgangspunkt fortsat skal nedlægge påstand om ubetinget fængsel. Anklageren skal i den forbindelse henvise til overtrædelsens karakter, nemlig flugt fra fængsel mv., og hensynet til at begrænse flugt og flugtforsøg. Anklageren skal samtidig kort redegøre for lovændringen fra 2015 og de generelle bemærkninger, der er gengivet i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Samfundstjeneste, pkt. 5.1., om brugen af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel.

Disciplinær straf

Det er forudsat i forarbejderne til lov nr. 382 af 6. juni 2002 (lovforslag nr. L 140 af 27. februar 2002, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.4.), at en disciplinærstraf, som kriminalforsorgen har ikendt den pågældende, ikke skal indebære en fravigelse af straffniveauet i nedadgående retning.

5.3.2. Befrielse af anholdt mv., jf. straffelovens § 124, stk. 2

Efter straffelovens § 124, stk. 2, er det strafbart at befri en anholdt, fængslet eller tvangsanbragt person. Det samme gælder for den, der tilskynder eller hjælper en sådan person til at undvige eller holder den undvegne skjult. Det samme gælder for personer i forvaring, frihedsberøvede i institutioner, fodlænkeafsonere mv., jf. § 124, stk. 6.

Der er ikke i forarbejderne til lovændringen om samfundstjeneste fra 2015 taget særskilt stilling til anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel i sager om overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2.

Østre Landsret har i U 2015.2964Ø idømt tre tiltalte 30 dages ubetinget fængsel for i forening at have befriet en anholdt. Landsretten fandt efter karakteren af den udøvede kriminalitet, som havde indebåret et

alvorligt angreb på retsordenens muligheder for at retsforfølge en person, der var mistænkt for et strafbart forhold (spirituskørsel), ikke grundlag for at gøre straffen betinget af vilkår om samfundstjeneste. Lovændringen fra 2015 om samfundstjeneste kunne ikke føre til et andet resultat.

Det er på den baggrund Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden i sager om overtrædelse af § 124, stk. 2, som udgangspunkt skal nedlægge påstand om ubetinget fængsel.

5.3.3. Flugt eller medvirken til flugt under skærpende omstændigheder, jf. straffelovens § 124, stk. 3

Ved lov nr. 466 af 29. april 2019 er der indsat et nyt stk. 3 i straffelovens § 124, der trådte i kraft den 1. maj 2019. Efter denne bestemmelse skal det indgå som en skærpende omstændighed, at den, der flygter eller bistås hermed, er indsat i et lukket fængsel eller arresthus, herunder personer i forvaring.

Det er forudsat i forarbejderne til loven (lovforslag nr. 170 af 27. februar 2019, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.3.), at en overtrædelse i førstegangstilfælde skal medføre fire måneders ubetinget fængsel. Der skal således ske en firedobling af straffen i forhold til det gældende udgangspunkt på 30 dages ubetinget fængsel.

Det forudsættes ligeledes i forarbejderne, at der sker en betydelig skærpelse i flergangstilfælde, og at der i andengangstilfælde som udgangspunkt vil skulle fastsættes en straf på seks måneders fængsel. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden også i disse tilfælde som udgangspunkt skal nedlægge påstand om ubetinget fængsel.

Det fremgår af forarbejderne (lovforslagets specielle bemærkninger til § 2), at det skal anses som en skærpende omstændighed, hvis der er tale om, at flere flygter i forening, eller hvis flugten har været nøje planlagt. Det fremgår endvidere, at det efter omstændighederne kan anses for en formildende omstændighed, at personen, der flygter, selv vender tilbage til institutionen igen hurtigt efter flugten. Det skal derimod ikke anses for en formildende omstændighed, at der ved flugten ikke anvendes vold eller våben.

Det er som udgangspunkt alle, der er indsat i et lukket fængsel eller arresthus, der er omfattet af bestemmelsen, uanset om vedkommende er varetægtsfængslet eller udstår fængselsstraf eller forvaring. Bestemmelsen omfatter også tilfælde, hvor indsatte i lukkede fængsler eller arresthuse i forbindelse med transport eller ledsaget udgang flygter eller forsøger at flygte. Derimod gælder bestemmelsen ikke anholdte, der endnu ikke er blevet fremstillet i grundlovsforhør og dermed ikke er varetægtsfængslet, selvom vedkommende måtte sidde i et arresthus.

Begrebet ”flygter” skal fortolkes i overensstemmelse med begrebet i § 124, stk. 1, således at det gælder flugt fra selve fængslet og arresthuset og tilfælde, hvor indsatte undviger i forbindelse med transport eller under ledsaget udgang undviger fra det medfølgende personale, jf. lovforslagets specielle bemærkninger til § 2.

Strafskærpelsen gælder også for personer, der befrier en person, der er indsat i et lukket fængsel eller arresthus, eller f.eks. tilskynder til flugt eller hjælper med en flugt, herunder hvis de holder en person skjult, efter vedkommende er flygtet fra fængslet, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.3.

Begrebet ”bistås” skal forstås som de former for adfærd, der er nævnt i § 124, stk. 2. Dog gælder det kun bistand, som gives i forbindelse med flugt, og hvor den person, der bistås, er indsat i et lukket fængsel eller arresthus. Strafskærpelsen gælder således eksempelvis ikke, hvor en person, der holdes skjult, har unddraget sig fortsat frihedsberøvelse i et lukket fængsel i forbindelse med udeblivelse efter en uledsaget udgang, jf. de specielle bemærkninger til § 2.

Se i øvrigt nærmere om straffastsættelsen og bestemmelsens anvendelsesområde i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.2. og 2.1.3., og i de specielle bemærkninger til § 2.

Disciplinær straf

Det fremgår af forarbejderne til loven (lovforslagets specielle bemærkninger til § 2), at en disciplinærstraf, som kriminalforsorgen har ikendt den pågældende, fortsat ikke skal indebære en fravigelse af straffniveauet i nedadgående retning.

5.3.4. § 124, stk. 5

Det bemærkes, at § 124, stk. 4, er blevet til § 124, stk. 5, ved lov nr. 466 af 29. april 2019 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffniveauet for flugt og medvirken til flugt fra lukkede fængsler og arresthuse).

En arrestants/indsats uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv. (straffelovens § 124, stk. 5, 1. og 3. pkt.)

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt i førstegangstilfælde nedlægge påstand om ubetinget fængsel i 7 dage.

Ved lov nr. 152 af 18. februar 2015 blev reglerne om samfundstjeneste ændret. Der er ikke i forarbejderne til lovændringen taget særskilt stilling til anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel i sager om overtrædelse af straffelovens nugældende § 124, stk. 5.

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden i sager om overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 5, 1. og 3. pkt., indtil videre som udgangspunkt fortsat skal nedlægge påstand om ubetinget fængsel. Anklageren skal i den forbindelse henvise til karakteren af overtrædelsen, nemlig at gerningsmanden enten er tidligere straffet og udstår straf eller er varetægtsfængslet. Anklageren skal desuden henvise til hensynet til, at varetægtsfængsling sker under forhold, der væsentligt begrænser risikoen for omgåelse af kontrolforanstaltninger som besøgs- og brevkontrol, som har til formål at modvirke påvirkning af politiets efterforskning, ligesom anklageren skal henvise til hensynet til en effektiv strafforfølgning. Uretmæssig besiddelse af mobiltelefoner mv. kan endvidere være med til at gøre det nemmere for indsatte at planlægge blandt andet undvigelse fra fængsler og arresthuse samt ny kriminalitet, herunder narkotikakriminalitet, inden for kriminalforsorgens institutioner (se f.eks. forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.2.2.)). Anklageren skal samtidig kort redegøre for lovændringen fra 2015 og de generelle bemærkninger, der er gengivet i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Samfundstjeneste, pkt. 5.1., om brugen af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel.

Medvirken til en arrestants/indsats uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv.

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt i førstegangstilfælde nedlægge påstand om ubetinget fængsel i 7 dage, hvis der er tale om en ikke-indsat, herunder en ikke-varetægtsarrestant, der indsmugler eller forsøger at indsmugle ulovligt kommunikationsudstyr til en indsat/varetægtsarrestant.

Ved lov nr. 152 af 18. februar 2015 blev reglerne om samfundstjeneste ændret. Der er ikke i forarbejderne til lovændringen taget særskilt stilling til anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel i sager om overtrædelse af straffelovens nugældende § 124, stk. 5.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.3.2.), at straffen for medvirken til en arrestants/indsats uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv. skal svare til udgangspunktet for straffen for en indsats uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv.

Det er på den baggrund Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden i sager om medvirken (eller forsøg på medvirken) til uretmæssig besiddelse af mobiltelefon mv., indtil videre som udgangspunkt fortsat skal nedlægge påstand om ubetinget fængsel.

Anklageren skal i den forbindelse henvise til hensynet til, at varetægtsfængsling sker under forhold, der væsentligt begrænser risikoen for omgåelse af kontrolforanstaltninger som besøgs- og brevkontrol, som har til formål at modvirke påvirkning af politiets efterforskning, ligesom anklageren skal henvise til hensynet til en effektiv strafforfølgning. Uretmæssig besiddelse af mobiltelefoner mv. kan endvidere være med til at gøre det nemmere for indsatte at planlægge blandt andet undvigelser fra fængsler og arresthuse samt ny kriminalitet, herunder narkotikakriminalitet, inden for kriminalforsorgens institutioner (se f.eks. forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.2.2.)). Anklageren skal dog samtidig bemærke, at de nævnte hensyn ikke kan antages at gælde med helt samme styrke, som når der er tale om en arrestants/indsats uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv. Anklageren skal samtidig kort redegøre for lovændringen fra 2015 og de generelle bemærkninger, der er gengivet i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Samfundstjeneste, pkt. 5.1., om brugen af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.3.2.), at hvis den pågældende ikke-indsat/ikke-arrestant er under 18 år, skal dette på sædvanlig vis indgå ved straffens fastsættelse. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden i disse sager som udgangspunkt skal nedlægge påstand om, at den pågældende idømmes en betinget frihedsstraf.

Ikke-indsattes/ikke-arrestanters indsmugling af mobiltelefon mv. (straffelovens § 124, stk. 5, 2. pkt.)

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt i sager om overtrædelse af § 124, stk. 5, 2. pkt., det vil sige tilfælde, hvor der ikke er bevis for, at den besøgende mv. har forsøgt at indsmugle mobiltelefonen mv. til en indsat, i førstegangstilfælde nedlægge påstand om en bøde.

Se nærmere om straffastsættelsen for overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 5, i forarbejderne til lov nr. 527 af 6. juni 2007 (lovforslag nr. L 201 af 28. marts 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.11.), forarbejderne til lov nr. 170 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 80 af 9. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1) og forarbejderne til lov nr. 641 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 186 af 4. maj 2016, de specielle bemærkninger til § 2).

Gentagelsestilfælde

Fra retspraksis kan nævnes følgende trykte domme som eksempler på overtrædelse af straffelovens dagældende § 124, stk. 4 (nugældende § 124, stk. 5), i gentagelsestilfælde:

- U 2015.2762Ø: Tiltalte blev idømt 10 dages ubetinget fængsel for – i andengangstilfælde – at have besiddet en mobiltelefon med simkort samt en oplader, mens han var indsat i fængsel.
- TfK 2014.761: Tiltalte blev idømt 40 dages ubetinget fængsel for – i femtegangstilfælde – at have besiddet en mobiltelefon og et simkort, mens han var indsat i fængsel.
- TfK 2014.712/2: Tiltalte blev idømt 20 dages ubetinget fængsel for to gange at have besiddet mobiltelefon med tilhørende simkort, mens han var indsat i fængsel eller arresthus. Tiltalte var tidligere dømt 2 gange for overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 4.
- TfK 2012.342/1: Tiltalte blev idømt 14 dages ubetinget fængsel for – i tredjeangstilfælde – at have besiddet 3 mobiltelefoner, mens han var indsat i fængsel.

I sager, hvor der opstår spørgsmål om gentagelsesvirkning, skal anklageren være særligt opmærksom på, om den/de tidligere domme vedrører forhold begået før den 1. marts 2016, hvor den uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv. er sket under surrogatvaretægtsfængsling i en ungdomsinstitution eller på en psykiatrisk afdeling. Hvis dette er tilfældet, skal den/de tidligere domme ikke tillægges gentagelsesvirkning.

Dette skyldes, at der indtil den 1. marts 2016 ikke var hjemmel til at straffe for overtrædelse af straffelovens dagældende § 124, stk. 4, når den uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv. skete i forbindelse med surrogatvaretægtsfængsling. Der er dog eksempler på, at der i sådanne tilfælde er sket domfældelse for overtrædelse af straffelovens dagældende § 124, stk. 4. Rigsadvokaten har gennemgået disse sager med henblik på, om den enkelte sag bør behandles igen.

Der henvises i øvrigt til lov nr. 170 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 80 af 9. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.1).

Disciplinærstraf

Det er forudsat i forarbejderne til lov nr. 527 af 6. juni 2007 (lovforslag nr. L 201 af 28. marts 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.4.11.), at en disciplinærstraf, som kriminalforsorgen har ikendt den pågældende, ikke skal indebære en fravigelse af straffniveauet i nedadgående retning. Dette må også antages at gælde for overtrædelser omfattet af § 124, stk. 5, 3. pkt., om surrogatfængsledes uretmæssige besiddelse af mobiltelefon mv., idet det i forarbejderne til bestemmelsen er forudsat, at det hidtidige straffniveau videreføres (lovforslag nr. L 80 af 9. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.5.).

5.4. Nedsættelsesgrunde

Bøderne nedsættes for unge under 18 år og for personer med særlig lav indtægt i overensstemmelse med ordningen på færdselslovens område. Det er alderen og indtægtsforholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for spørgsmålet om bødenedsættelse.

Nærmere retningslinjer, herunder indtægtsgrænser for bødenedsættelse, kan findes i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Strafudmåling (§§ 80-84) under punktet straf og andre retsfølger.

6. Efter dom

6.1. Domme til Vidensbasen

Anklageren skal overveje, om dommen er egnet til at indgå i Anklagemyndighedens Vidensbase.

Vidensbasen skal dels indeholde afgørelser, som afspejler straffniveauet, praksis for rettighedsfrakendelse og andre retsfølger mv., dels afgørelser af mere principiel karakter, hvor der er taget stilling til et eller flere uafklarede spørgsmål i relation til bestemmelsernes anvendelsesområde, fortolkning mv.

En afgørelse kan også have generel betydning, hvis den f.eks. indeholder en sagkyndig erklæring eller anden faglig udtalelse, som vil være anvendelig i andre sager.

Domme til Vidensbasen sendes på mail til vidensenheden@ankl.dk med en kort begrundelse for indstillingen. Domme til Vidensbasen skal være endelige.

7. Love og forarbejder

Straffeloven - seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28. september 2022 – Straffeloven

Relevante forarbejder

- Lov nr. 486 af 13. maj 2023 om ændring af udlændingeloven, hjemrejseloven, straffeloven mv. (Ændring af visse regler om hjælp til hjemrejse, adgang til hjemrejsestøtte og administrativ frihedsberøvelse mv.)
 - L 72 af 23. marts 2023 – Forslag til lov om ændring af udlændingeloven, hjemrejseloven, straffeloven mv.
- Lov nr. 290 af 27. februar 2021 om ændring af straffeloven (Styrket indsats mod farlig kørsel mv.)
 - L 141 af 20. januar 2021 - Forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om erstatningsansvar
- Lov nr. 466 af 29. april 2019 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffniveauet for flugt og medvirken til flugt fra lukkede fængsler og arresthuse)
 - L 170 af 27. februar 2019 – Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og straffeloven
- Lov nr. 641 af 8. juni 2016 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v., straffeloven og retsplejeloven (Styrket indsats mod mobiltelefoner i fængsler m.v.)
 - L 186 af 4. maj 2016 – Forslag til lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v., straffeloven og retsplejeloven
- Lov nr. 170 af 27. februar 2016 om ændring af straffeloven (Kriminalisering af uretmæssig besiddelse af mobiltelefon og lignende kommunikationsudstyr i varetægtssurrogat)
 - L 80 af 9. december 2015 – Forslag til lov om ændring af straffeloven
- Lov nr. 1107 af 1. december 2009 om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod omfattende forstyrrelse af den offentlige orden m.v.)
 - L 49 af 29. oktober 2009 – Forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed
- Lov nr. 501 af 12. juni 2009 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf mv. og forvaltningsloven (Styrket indsats mod bandekriminalitet m.v.)

- L 211 af 29. april 2009 – Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf mv. og forvaltningsloven
- Lov nr. 527 af 6. juni 2007 om ændring af straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf mv. og retsplejeloven (Kriminalisering af at besidde mobiltelefoner i fængsler m.v.)
 - L 201 af 28. marts 2007 – Forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf mv. og retsplejeloven
- Lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse m.v.)
 - L 99 af 26. november 2003 - Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven
- Lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven (Fangeflugt og begrænsning i indsattes adgang til aktindsigt m.v.)
 - L 140 af 27. februar 2002 – Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven
- Lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejelovens og færdselsloven (Skærpelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel m.v.)
 - L 118 af 26. februar 2002 – Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven

Rigsadvokaten, den 23. juni 2023

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten